

РЕЙ БРЕДЪРИ ЗА ВЕЧНИТЕ СКИТАЛЧЕСТВА И ЗА ЗЕМЯТА

Превод от английски: Нели Константинова, 1982

chitanka.info

Седемдесет години наред Хенри Уилям Фийлд бе писал разкази, които никога не публикуваше и един път, в дванадесет и половина през нощта, той стана и изгори десетте милиона думи. Отнесе всичките ръкописи в мазето на огромния си мрачен дом и ги пхна в пещта на котелното отделение.

— Това е — каза си той и замислен за своите напразни усилия и похабен живот, се върна в спалнята, пълна с всякакви антикварни дреболии, и си легна. — Напразно се опитвах да изобразя нашия безумен свят, това беше грешка. 2257 година, ракетите, атомните чудеса, странстванията към чужди планети и двойните слънца. Пък и на кого ли му е по силите? Кой ли не се опита? И никой от съвременните автори не сполучи.

Космосът е твърде необхватен, мислеше той, междузвездните кораби прекалено бързи, откритията на атомната наука — твърде неочаквани. Но другите все пак издаваха криво-ляво, а той, богат и празен, ненужно похаби целия си живот.

Близо час се измъчваше от подобни мисли, а после се помъкна през нощните стаи към библиотеката и запали лампата. Сред книгите, до които никой не се бе докосвал от половин век, взе напосоки една. Книгата бе от преди три столетия, вехтите ѝ страници бяха пожълтели, но той впи очи в нея и жадно четеше чак до разсъмване...

В девет сутринта Хенри Уилям Фийлд излетя от библиотеката, повика прислугата и се свърза по видеофона с юристи, приятели, учени и литератори.

— Елате веднага — викаше ги той.

След около час при него се събраха дванадесет души; Хенри Уилям Фийлд ги чакаше в кабинета си — рошав, небръснат, до неприличие развълнуван и преизпълнен от някаква непонятна трескава радост. Сухите му ръце притискаха дебела книга и когато го поздравяваха, той само се смееше в отговор.

— Вижте тази книга — проговори най-сетне той, — написана е от един исполин, роден в Ешвил, щата Северна Каролина, през 1900 година. Той отдавна вече се е превърнал в прах, но на времето си е написал четири огромни романа. Бил е като ураган. Прекрачвал е планини и е вдишвал ветрове. На 15 септември 1938 година умира в Балтимор, в болницата на Джон Хопкинз, от страшната древна болест

пневмония и оставя след себе си куфар, натъпкан с ръкописи — всички с молив.

Присъстващите погледнаха книгата.

„Към този дом, ангеле, обърни очи.“

Старият Фийлд сложи на масата още три книги. „За времето и реката“, „Паяжината и скалата“, „Не ще се върнеш вече у дома“.

— Написани са от Томас Уулф — каза той, — който вече три столетия почива в пръстта на Северна Каролина.

— Нима ни събрахте тук, само за да ни покажете книгите на някакъв си покойник? — учудиха се приятелите му.

— Не, не само за това! Повиках ви, защото разбрах, че именно Том Уулф ни трябва! Той е човекът, създаден да напише за великото, за Времето и Пространството, за галактиките и за космическата война, за метеорите и планетите. Обичал е и е описвал всичко именно от такъв порядък — величественото и страшното. Но той просто се е родил твърде рано. Бил му е нужен наистина грандиозен материал, а на Земята не е намерил нищо такова. Трябвало е да се роди не преди сто хиляди дни, а днес.

— Опасявам се, че малко сте позакъснели — отбеляза професор Боултън.

— Нищо подобно! — сръза го старецът. — Няма да позволя на действителността да ме ограби. Вие, професор Боултън, провеждате експерименти с пътешествия през времето. Надявам се, че този месец вече ще довършите машината си. Ето ви чек, сумата определете сам. Потрябват ли ви още пари, само ми се обадете. Нали вече сте пътували във времето?

— Да, но до няколко години назад, а не цели столетия...

— Ще намерим начин и за столетия! А всички вие — и той обходи присъстващите с безумен, святкащ поглед — ще помагате на Боултън. Трябва ми Томас Уулф.

Всички ахнаха.

— Да — кимна старецът. — Това именно съм замислил. Ще ми доставите Томас Уулф. Всички заедно ще изпълним великата задача — полетът от Земята до Марс ще бъде описан тъй, както е способен да го направи единствено Томас Уулф!

Всички се разотидоха, а Фийлд остана със своите книги, прелистваше овехтелите страници, кимаше и си мърмореше:

— Да, да, разбира се! Именно Том ни трябва. Той е най-подходящият човек за това дело.

Бавно се нижеше месецът. Дните упорито не искаха да се разделят с календара, безкрайно се протакаха седмиците и на Хенри Уилям Фийлд непрекъснато му идеше да завие от отчаяние.

Веднъж, в края на месеца, той се събуди посред нощ. Бе извъннал телефонът. Фийлд протегна ръка в тъмното.

— Слушам.

— На телефона е професор Боултън.

— Какво има?

— След един час заминавам.

— Как така заминавате! Къде? Да не би да захвърляте работата?

Това е невъзможно.

— Извинете, мистър Фийлд, но заминавам значи заминавам.

— Наистина ли потегляте?

— След един час.

— В хиляда деветстотин тридесет и осма година? Петнадесети септември, нали?

— Да.

— Точно ли сте си записали датата? Да не пристигнете, когато той вече ще е умрял? Гледайте да не закъснеете! Постарайте се да попаднете там навреме, да речем един час преди смъртта му.

— Ясно.

— Толкова съм развълнуван, едва държа слушалката в ръка. На добър час, Боултън! И да го докарате тук жив и невредим.

— Благодаря, сър. Довиждане.

В слушалката щракна.

Хенри Уилям Фийлд лежеше безсънен, нощта отмерваше минутите. Мислеше за Томас Уулф като за отдавна загубен брат, когото трябва да вдигнат невредим изпод студената надгробна плоча, да му върнат плътта и кръвта, горенето и словото. И всеки път той потръпваше при мисълта за Боултън, когото вятърът на Времето отнасяше назад, към други календари, към други лица.

„Том — мислеше той полузадрянал, с умиление, като старец, който зове любимия си, отдавна загубен син. — Къде си сега, Том? Ела при нас, ние ще ти помогнем, ти непременно трябва да дойдеш,

толкова си ни нужен! На мен това не ми е по силите, Том, на никого от нас, днешните, не му е по силите. И понеже аз самият не мога да постигна това, то поне на теб да ти помогна. При нас ти ще можеш да си играеш с ракетите като на шега, Том; ти ще имаш и звездите — шепа цветни стъкълца. Можеш да си избереш каквото ти е по душа — всичко имаме. Ще ти допаднат нашето горене и пътешествията ни — те са създадени за тебе. Ние, днешните, сме жалки драскачи, Том, всичките съм ги изчел и никой не струва колкото тебе. Толкова техни творения съм изследвал, Том, и никъде дори за миг не можах да усетя Пространството — за това си ни нужен само ти! Дай на стария човек това, към което се е стремял през целия си живот, защото, бог ми е свидетел, винаги съм се надявал, че или аз самият, или някой друг ще напише най-после истински великата книга за звездите, но напразно съм се надявал. Какъвто и да си днес, тази нощ, Том Уулф, покажи на какво си способен. Ти се канеше да създадеш тази книга. Както казват критиците, тази прекрасна книга вече ти се е била оформила в главата, но точно тогава прекъсва животът ти. И ето, сега ти се удава случай, Том, нали няма да го изпуснеш? Нали ще ни послушаш и ще дойдеш при нас, ще пристигнеш тази нощ и когато се събудя сутринта, ти ще бъдеш вече тук. Нали, Том?“

Клепачите на Фийлд се отпуснаха, млъкна езикът, трескаво повтарящ все същата настойчива молба; устните заспаха.

Удари четири часът.

Той се събуди в ясната свежа утрин и усети в гърдите си нарастващия прилив вълнение. Страхуваше се да премигне, да не би внезапно онова, което го чакаше някъде из къщата, да побегне, да затръшне вратата и да изчезне завинаги. Притисна ръце към хлътналата старческа гръд.

В далечината... стъпки.

Една след друга се отваряха и затваряха врати. В спалнята влязоха двама души.

Фийлд чу дишането им. После различи походката им. Единият със ситни, акуратни стъпчици, също като паяк — това е Боултън. Вървежът на втория говореше за едър, огромен, тромав човек.

— Том? — възкликна старецът, без още да отвори очи.

— Да. — Чу най-сетне той.

Щом Фийлд погледна Том Уулф, и образът, създаден от въображението му, се разпра по всички шевове като твърде тясна дрешка на едро за възрастта си дете.

— Чакай да ти се порадвам, Том Уулф! — отново и отново повтаряше Фийлд, докато се измъкваше непохватно от леглото. Тресеше го. — Ама вдигнете тези щори, не мога да го видя! Наистина ли си ти, Том Уулф?

Огромният снажен Том Уулф го гледаше отгоре надолу, разперил тежките си ръце, за да не загуби равновесие в този непознат свят. Погледна стареца, озърна се из стаята, устните му потрепваха.

— Ти си точно такъв, какъвто са те описвали, Том, само че по-голям.

Томас Уулф се засмя с пълно гърло — изглежда, бе решил, че полудява или сънува някакъв нелеп сън; пристъпи към стареца, докосна го, огледа се за професор Боултън, опипа своите рамене и нозе, внимателно се покашля, притиснал длан към челото си.

— Вече нямам температура — каза той. — Здрав съм.

— Разбира се, че си здрав, Том!

— Ама каква нощ! — каза Том Уулф. — Хич не ми беше лесно. Струваше ми се, че на никой болен на света не му е бивало толкова зле. И усещам изведнъж, че плувам и си помислих: Температура имам. Чувствам, че ме носи нанякъде и си мисля: това е то, умирам. Към мен приближава някакъв човек. Викам си — пратеникът господен. Взе ми ръката. Подушвам — на електричество мирише. И се възнесох някъде нагоре; после гледам — бакърен град. Е, казвам си, пристигнах. Това е то царството небесно, а тука са му дверите! Смразих се от главата до петите, сякаш в сняг ме бяха държали. А ме напушва смях, трябва нещо да направя, иначе ще реша, че окончателно съм полудял. Вие нали не сте господ бог, а? Нещо нямате много такъв вид.

Старецът се разсмя.

— Не, не, Том, аз не съм бог, само се преструвам. Аз съм Фийлд. — Той пак се засмя. — Ама че съм и аз. Говоря така, сякаш той може да знае кой е Фийлд. Том, аз съм Фийлд, финансов бос — кланяй се дълбоко, целувай ръка! Аз съм Хенри Фийлд и ми харесват твоите книги. Аз те пренесох тук. Ела насам.

И старецът потегли Уулф към големия широк прозорец.

— Виждаш ли тези пламъци на небето, Том?

— Да, сър.

— Виждаш ли фойерверките?

— Виждам.

— Но те съвсем не са това, за което ги мислиш, синко. Днес не е Четвърти юли^[1]. Не е като по твое време. Днес всеки ден е празник на независимостта. Човекът обяви, че е свободен от Земята. Властта на земното притегляне отдавна е свалена. Човечеството победи. Онази там зелена „римска свещ“ лети към Марс. А това червено пламъче е ракета към Венера. И погледни колко още — жълти, сини. Това са междупланетни кораби.

Том Уулф гледаше вторачено също като дете-великан, захласнато в многоцветните огнени чудеса, които святкаха и кръжаха в юлския здрач, припламваха и избухваха сред оглушителен грохот.

— Коя година е сега?

— Годаината на ракетите. Гледай! — Старецът докосна някакви растения и те изведнъж разцъфнаха под ръката му. Цветята приличаха на бели и сини пламъци. Те проблясваха и искряха с прохладните си издължени листца. Чашките им бяха по половин метър и синееха хладно като есенна луна. — Това са лунни цветя — каза Фийлд. — От обратната страна на Луната. — Той леко ги докосна и те се обсипаха със сребърна роса, бликнаха бели искри и се разтопиха във въздуха. — Годаината на ракетите. Ето ти подходящо заглавие, Том. Затова именно те доведохме тук: ти си ни нужен. Ти си единственият човек, способен да се справи със Слънцето, без да се превърне в шепа жалка пепел. Бихме искали да си играеш със Слънцето като е топка — и със Слънцето, и със звездите, и с всичко, което видиш на път за Марс.

— За Марс? — Томас Уулф се обърна, хвана стареца за рамото, наведе се и невярващо се вгледа в лицето му.

— Да. Днес в шест часа излиташ.

Старецът издигна затрептения във въздуха розов билет и зачака кога Том ще се сети да го поеме.

Беше пет часът.

— Да, да, разбира се, много ценя всичко, което сте направили! — възкликна Томас Уулф.

— Седни, Том. И престани да търчиш от ъгъл в ъгъл.

— Оставете ме да се доизкажа, мистър Фийлд, позволете ми да довърша, трябва да ви кажа всичко докрай.

— Вече толкова часове спорим — изтощено се примили Фийлд.

Бяха говорили от утринната закуска до пладне и от пладне до вечерния чай, минаваха от една стая в друга (а те бяха десетки) и от един довод към друг (а те бяха стотици); и двамата ги обземаше ту огън, ту студ, и отново огън.

— Вижте до какво се свежда всичко, мистър Фийлд — каза накрая Томас Уулф. — Аз не мога да остана тук. Трябва да се върна. Това не е моето време. Нямахте право да се намесвате...

— Но...

— Бях в разгара на работата си, а и не бях започнал още най-хубавата си книга — и изведнъж се появявате вие, сграбчвате ме и ме пренасяте е три века напред. Повикайте професор Боултън, мистър Фийлд. Нека ме сложи отново в машината си, каквато и да е тя, и да ме отпрати обратно към хиляда деветстотин тридесет и осма година — там е моето време и моето място. Нищо друго не искам от вас.

— Нима не искаш да видиш Марс?

— Искам, и още как! Но зная, че това не е за мен. Цялата ми работа ще се провали. Ще ме затрупат купища усещания, на които няма да успея да намеря място в книгите си, когато се върна у дома.

— Ти не разбираш, Том, ти просто не разбираш.

— Прекрасно разбирам, а вие сте егоист.

— Егоист? — повтори старецът. — Да, наистина, и то какъв! Заради себе си и заради другите.

— Искам да се върна у дома.

— Чуй ме все пак, Том...

— Повикайте професор Боултън!

— Том, никак не исках да ти казвам... Надявах се, че няма да се наложи, но ти не ми оставяш друг избор.

Старецът протегна ръка към завесата на стената, отдръпна я, разкривайки голям екран, и почна да набира някакви цифри на диска; екранът затрептя и оживя, светлините в стаята бавно се затъмниха... и пред очите изникна гробище.

— Какво правите? — рязко попита Уулф, пристъпи напред и се втренчи в екрана.

— Никак не ми се искаше... — каза пак старецът, — но гледай.

Гробището пред тях лежеше в ярката светлина на лятно пладне. От екрана лъхна знойният мирис на лятна земя и напечен гранит, свежестта на ромолящ наблизно ручей. В клоните на дървото подсвиркваше някаква птичка. Между надгробните плочи кимаха алени и жълти цветя; екранът се раздвижи и небето се обърна; старецът въртеше диска, увеличи изображението... и посред екрана се извиси мрачен гранитен блок — той растеше и се приближаваше, докато запълни всичко и повече нищо друго не виждаха и не чувстваха; и в полутъмната стая Томас Уулф, вдигнал очи, прочете изсечените на гранита думи — прочита ги веднъж, дважд, три пъти, задъхан ги препрочита отново, защото това е неговото име:

ТОМАС УУЛФ

и датата на раждането му, и датата на смъртта, и в студената стая се разнесе мирисът на дъхава зелена папрат.

— Изключете го — каза той.

— Извинявай, Том.

— Хайде, изключвайте го! Това не го вярвам!

— Но това е истината.

Екранът потъмня, среднощното небе захлупи стаята и я превърна в гробница, едва се долавяше последното дихание на цветята.

— Значи повече не се събуждам? — каза Томас Уулф.

— Да. Тогава, през септември хиляда деветстотин тридесет и осма година, ти умираш.

— Без да си допиша книгата.

— Други хора са я издали. Те са се отнесли много грижовно към нея, направили са за теб всичко, което е било необходимо.

— Но аз не съм си дописал книгата, не бях я дописал!

— Не се вълнувай толкова.

— Лесно ви е на вас да говорите!

Старецът все още не запалваше светлината. Не му се искаше да вижда Том в такова състояние.

— Седни, синко.

Мълчание.

— Том?

Никакъв отговор.

— Седни, синко. Искаш ли да пийнеш нещо?

Въздишка, после сподавено ръмжене, сякаш застена ранен звяр.

— Това е несправедливо, нечестно е! Толкова още имах да направя!

Той глухо зариде.

— Стига вече — каза старецът. — Слушай сега. Чуй ме. Ти си още жив, нали? Сега, тук — ти си жив? Ти дишаш и чувстваш, нали?

Томас Уулф не отвърна веднага.

— Да.

— И тъй — Фийлд се наведе в тъмното напред, — аз те пренесох тук, Том, и ти давам още една възможност. Допълнително още месец—месец и нещо. Мислиш ли, че не съм те оплаквал? Прочетох книгите ти, а после видях надгробната плоча, разяждана вече триста години от ветрове и дъждове, и си помислих — такъв талант да умре! Тази мисъл просто ме убиваше, повярвай ми. Убиваше ме просто! И не пожалих парите, само и само да намеря някакъв път към теб. И ти получи отсрочка, кратка наистина, много кратка. Професор Боултън твърди, че ако много ни провърви, ще успеем да задържим каналите на Времето отворени два месеца. Той ще ги задържи за теб два месеца, но не повече. За този срок ти трябва да напишеш книгата, Том, книгата, която мечтаеше да напишеш — не, не, синко, не тази, която пишеше за съвременниците си, те всички са измрели и са се превърнали в прах, това вече не може да се промени. Не, сега ти ще създадеш книга за нас, живите, каквато толкова ни липсва! Ти ще ни я оставиш заради самия себе си и тя във всяко отношение ще бъде на по-голяма висота и похубава от предишните ти книги... нали ще я напишеш, Том? Ще можеш ли за два месеца да забравиш този камък, болницата и да пишеш за нас? Нали ще я напишеш, Том?

Стаята бавно се освети. Том Уулф стоеше и гледаше през прозореца — огромен, масивен, но лицето му беше бледо и уморено. Гледаше ракетите, които прелитаха през свечеряващото се небе.

— Отначало не разбрах какво в същност сте направили за мен — каза той. — Вие ми давате още малко време, а на мен времето ми е поскъпо от всичко и ми е нужно, то ми е и приятел, и враг, винаги съм се борил с него и, както виждам, мога да ви се отблагодаря само по един начин. Така да бъде. — Той се запъна. — И когато си свърша работата... тогава какво?

— Ще се върнеш в болницата, Том, в хиляда деветстотин тридесет и осма година.

— Невъзможно ли е другояче?

— Не можем да променим Времето. Ние те взехме само за пет минути. И трябва да те върнем на болничното легло пет минути след като си го напуснал. Така няма да нарушим нищо. Всичко това вече е история. На нас ти няма да ни навредиш с това, че сега живееш тук, в бъдещето. Но откажеш ли да се върнеш, ти ще разстроиш миналото, а съответно и бъдещето — много неща ще се объркат и навсякъде ще настане хаос.

— Два месеца — каза Томас Уулф.

— Два месеца.

— А ракетата за Марс излита след един час?

— Да.

— Трябват ми хартия и моливи.

— Ето ти.

— Е, да тръгвам. Довиждане, мистър Фийлд.

— На добър час, Том.

Шест часът. Слънцето залязва. Небето поаленява като вино. В просторната къща цари тишина. Горещо е, но стареца го тресе. Най-после се появява професор Боултън.

— Е, какво, Боултън? Как се чувстваше той, как се държа на космодрума? Разказвайте де!

Професорът се усмихна.

— Той е просто чудовище — такъв великан, че нито един скафандър не му ставаше, трябваше спешно да се прави нов. Жалко, че не бяхте да го видите: всичко обиколи, всичко опипа, душеше като огромен пес, говореше, без да млъкне, очите му ококорени, ненаситни и от всичко изпада във възторг — съвсем като хлапак!

— Дай боже! Дай боже! А вие наистина ли ще го удържите тук два месеца, Боултън?

Боултън се намръщи.

— Знаете, че той не принадлежи на нашето време. Ако енергията тук отслабне дори за миг, Уулф веднага ще бъде притеглен обратно в миналото като онези топки на ластик. Повярвайте ми, ще направим всичко възможно, за да успеем да го удържим.

— Това е много важно, разберете! Не бива да се връща, без да си е довършил книгата! Вие трябва...

— Погледнете! — прекъсна го Боултън. В небето излетя сребърна ракета.

— Това той ли е? — попита старецът.

— Да — отвърна професорът. — Томас Уулф лети към Марс.

— Браво, Том! — закрещя старецът, разтърсвайки юмруци над главата си. — Покажи им на какво си способен!

Ракетата потъна във висините, те я изпратиха с поглед.

Към полунощ запристигаха първите страници.

Хенри Уилям Фийлд седеше в библиотеката си. На масата пред него бръмчеше апаратът. Апаратът повтаряше думите, написани далеч отвъд обратната страна на Луната. Изписваше ги с черен молив, точно възпроизвеждайки припените криволици на Том Уулф, надраскани на един милион мили оттук. Насила изчаквайки на масата да се събере купчина хартия, старецът я взе и се залови да чете, а Боултън и слугите стояха и слушаха. Той четеше за Пространството и за Времето, за полета, за големия човек на големия път, за дългата полунощ и за космическия студ, и как прегладнелият човек лакомо поглъща всичко това и все иска още и още. Той четеше и всяка дума бе изпълнена с горене, гръм и тайни.

Космосът е като есен, пишеше Томас Уулф. И говореше за пустинния мрак, за самотата, за това колко е малък загубеният в космоса Човек. Говореше за вечната, непреходна есен. И после за междупланетния кораб, как мирише металът и какъв е на пипане, и за чувството за възвишена съдба, за неистовия възторг, с който се откъсваш най-сетне от Земята, оставяш зад себе си всички земни задачи и страдания и се устремяваш към задача много по-трудна и към много по-горчиво страдание. Да, това бяха прекрасни страници и те разказваха за това, което непременно трябваше да бъде казано за Вселената, и за човека, и за неговите мънички ракети, загубени в космоса.

Старецът чете, докато пресипна, след, него зачете Боултън, после останалите — до дълбока нощ, когато апаратът престана да пише и всички разбраха, че Том вече си е легнал там, в ракетата, летяща към Марс... Той сигурно не заспива още, не, още дълго няма да заспи, а ще лежи безсънен като хлапак в нощта преди откриването на цирка: все не

може да повярва, че вече е издигнат огромният, черен, целият в скъпоценни камъни купол и представлението започва, и десет милиарда проблясващи акробати се олюляват на силно опнатите телени въжета, по невидимите трапци на Пространството.

— Това е! — въздъхна старецът, внимателно слагайки настрани последните страници от първата глава. — Какво ще кажете, Боултън?

— Хубаво е.

— По дяволите, хубаво било! — извика Фийлд. — Та това е великолепно! Прочетете го пак, седнете и го прочетете още веднъж, дявол да ви вземе!

И така вървеше ден след ден, по цели десет часа. На пода растеше купчината жълтеникава изписана хартия — за една седмица тя стана огромна, за две — неправдоподобна, към края на месеца — просто немислима...

— Слушайте само! — викаше старецът и зачиташе на глас.

— Ами това?! — казваше той.

— А ето тук още една глава, Боултън, а пък това е повест, току-що я предаде, казва се „Космическата война“, цяла повест за това какво е да воюваш в космоса. Той е говорил с различни хора, разпитвал е войници, офицери, ветерани на Пространството. И за всички е писал, А ето ви още една глава, казва се „Дългата полунощ“; а тази е за заселването на негрите на Марс; а този очерк е портрет на един марсианец — цена няма!

Боултън се покашля.

— Мистър Фийлд...

— После, после, не ми пречете.

— Лоши новини, сър.

Фийлд вдигна побелялата си глава.

— Какво има? Нещо с Елемента Време ли?

— Предайте на Уулф да побърза — меко каза Боултън. — По всяка вероятност тази седмица ще се прекъсне връзката с Миналото.

— Ще ви дам още един милион долара, само я задръжте.

— Не е въпросът в парите, мистър Фийлд. Сега всичко зависи от най-обикновената физика. Ще направя всичко, което ми е по силите. Но вие го предупредете за всеки случай.

Старецът се сви в креслото, стана съвсем, дребен.

— Нима сега ще ми го отнемете? Той работи така великолепно! Само да видехте какви ескизи предаде той едва преди един час — разкази, наброски. Ето, вижте ги — това е за космическите течения, а това — за метеоритите. Ето тук и началото на една повест под заглавие „Перушинка и пламък“...

— Какво да се прави...

— А ако сега го загубим, няма ли да можете да го докарате тук още веднъж?

— Твърде опасна е неумерената намеса в Миналото.

Старецът сякаш се вкамени.

— Вижте какво тогава. Измислете нещо, за да не губи Уулф време с молива и хартията — нека пише на машина или да диктува — с една дума, погрижете се за някаква механизация. На всяка цена!

Апаратът тракаше неуморно до полунощ, а после до разсъмване и през целия ден. Старецът прекара безсънна нощ; тъкмо притвори клепачи и апаратът отново оживяваше, той се ободряваше и отново космическите простори, пътешествията и необхватността на битието рухваха към него, преобразени от мисълта на другия човек.

„... безкрайните звездни поля на космоса...“

Апаратът се запъна, потрепера.

— Давай, Том! Покажи на какво си способен!

Старецът застина в очакване.

Позвъни телефонът.

Гласът на Боултън:

— Повече не можем да поддържаме връзката, мистър Фийлд. След една минута контактът с Времето ще се изключи.

— Направете нещо!

— Не мога вече.

Телетипът потрепера. Като омагьосан, изстинал от ужас, старецът следеше как се нижат черните редове:

„... марсианските градове са изумителни и неправдоподобни като скали, свлечени от планинските върхове от някаква стремителна, невероятна лавина и застинали накрая в проблясащи залежи...“

— Том! — възкликна старецът.

— Това е всичко — прозвуча в телефонната слушалка гласът на Боултън.

Телетипът се позабави, изчука още една дума и замълча.

— Том!!! — отчаяно закрепця Фийлд.

Почна да тресе телетипа.

— Безполезно е — каза гласът в слушалката. — Той изчезна.
Изключвам Машината на времето.

— Не! Почакайте!

— Но...

— Чухте ли какво казах? Не бързайте да изключвате! Може би той още е тук.

— Няма го вече. Безполезно е, енергията напразно изтича.

— Нека изтича.

Фийлд тръшна слушалката.

И се обърна към телетипа, към недовършената фраза.

— Не, Том, не могат просто така да се отърват от теб, момчето ми, не се хващай, давай нататък! Докажи им какво представляваш, Том! Ти си повече от Времето и от Пространството, и от всички тия проклети механизми, ти имаш такива сили, Том, такава желязна воля, докажи им на всички, не им позволявай да те върнат обратно!

Изщрака един клавиш на телетипа.

— Том, ти ли си?! — извън себе си от радост извика старецът. —
Още ли можеш да пишеш? Пиши, Том, не се предавай — докато ти не отпуснеш ръце, те не могат да те върнат обратно, няма да могат!!!

„В“ — изчука машината.

— Още, Том, още!

„Диханието“ — продължи тя.

— После, после?!

„На Марс“ — написа машината и спря. Кратка тишина.
Почукване. И машината започна пак, от нов ред:

„В диханието на Марс усещаш мириса на канела и хладни дъхави ветрове, онези ветрове, които надигат летяща прах, мият нетленни кости и носят пращеца на отдавна прецъфтели цветове...“

— Ти си още жив, Том!

Вместо отговор апаратът още десет часа наред избухваше с трескави пристъпи и изчука цели шест глави от „Бягство от демоните“.

— Днес вече е месец и половина, Боултън, цял месец и половина, откакто Том отлетя към Марс и астероидите. Погледнете

ръкописите. Десет хиляди думи дневно, той не си дава почивка, не знам кога спи, успява ли да яде, пък и не ме интересува, него — също, за него едно е важно — да си допише книгата, защото знае, че времето не чака.

— Непостижимо — каза Боултън, — нашите релета не издържаха, енергията спадна. Изработихме за главния канал нови релета, които осигуряват надеждността на Елемента Време, но за това отидоха три дни — и въпреки това Уулф се задържа! Явно, това зависи също и от неговата личност, тук е задействало нещо, което ние не сме предвиждали. Уулф живее тук, в нашето време, и се оказва, че Миналото не може така лесно да го върне. Времето не е толкова податливо, колкото смятахме. Използвали сме неправилни сравнения. Това не е онази топка. Това по-скоро прилича на дифузия — взаимопроникването на течни слоеве. Миналото сякаш се просмуква в Настоящото... Но въпреки всичко ще трябва да го изпратим обратно назад, не можем да го оставим тук: в Миналото ще се образува празнина, всичко ще се размести и обърка. В същност сега при нас го задържа само едно — той самият, неговата страст, волята му за работата. Допише ли книгата си, той ще се изплъзне от нашето време тъй естествено, както водата се излива от чашата.

— Все ми е едно какво, как и защо — възрази Фийлд. — Едно нещо знам: Том завършва книгата си! Талантът и вдъхновението му са си същите, но има и нещо друго, нещо ново — той търси ценности, надвишаващи Времето и Пространството. Той написа психологически етюд за жената, която остава на Земята, когато смелите космонавти се устремяват в Неизвестността — това е написано прекрасно, правдиво и в тънкости; Том нарече своя етюд „Денят на ракетата“, описал е само един ден на една обикновена провинциалистка, която си живее у дома тъй, както са живели прабабите ѝ — гледа си домакинството, грижи се за децата... невиждан разцвет на науката, грохот на космическите ракети, а нейният живот си е почти — същият, както на жената от каменната ера. Том правдиво, тънко и проникновено описва нейните пориви и разочарования. Или пък този ръкопис — казва се „Индианци“, — тук той пише за марсианците: те са индианците на космоса, тях са ги изблъскали настрана и са ги унищожили, както някога в древността индианските племена чероки, ирокези... Пийнете, Боултън, пийте!

Към края на втория месец Томас Уулф се завърна на Земята.

Върна се в пламъци, както в пламъци бе отлетял. С крачки на великан бе прекосил космоса и влезе в дома на Хенри Уилям Фийлд, където по пода на библиотеката бяха накамарени купища хартия, изписана с молив или покрита с машинописни редове. Купчините трябваше да бъдат разделени на шест части — те представляваха шедьовър, създаден с невероятната бързина на нечовешки упорит труд, с постоянното съзнание за неумолимо отлитащите минути.

Том Уулф вече беше на Земята, стоеше в библиотеката на Хенри Уилям Фийлд и гледаше грамадите, родени от сърцето и ръката му.

— Искаш ли да прочетеш всичко това, Том? — попита старецът.

Том поклати масивната си глава, широката длан отметна назад гривата тъмни коси.

— Не — отвърна той. — Страх ме е да започна. Почна ли, ще ми се прииска да взема всичко това със себе си. А нали не биваше да го взимам със себе си?

— Не бива, Том.

— А толкова ми се иска.

— Нищо не може да се направи, не бива. През онази година ти не си написал нов роман. Написаното тук трябва тук и да си остане; написаното там трябва да си остане там. Нищо не бива да се променя.

— Разбирам. — Уулф се отпусна в креслото с тежка въздишка. — Уморен съм. Ужасно съм уморен. Не ми беше лесно. Но пък колко хубаво! Кой ден е днес?

— Шестдесетият.

— Последният?

Старецът кимна и известно време двамата мълчаха.

— Обратно в хиляда деветстотин тридесет и осма година, на гробището, под плочата — каза Том Уулф със затворени очи. — Никак не ми се иска. По-добре да не знаех, ужасно е да знаеш такова нещо...

Гласът му заглъхна, той скри лице в широките си длани и остана неподвижен.

Вратата се отвори. Влезе Боултън с шишенце в ръка и спря до креслото на Том Уулф.

— Какво е това? — попита го старият Фийлд.

— Отдавна унищоженият вирус — отвърна Боултън. — На пневмония. Много древна жестока болест. Когато мистър Уулф пристигна при нас, аз естествено трябваше да го излекувам, за да може да се справи с работата си; при нашата съвременна техника това беше най-простото нещо. Запазих тази култура микроб. Сега, когато мистър Уулф се връща, ще трябва отново да му инжектираме пневмонията.

— А ако не я инжектирате?

Том Уулф вдигна глава.

— Ако не му я инжектираме, той ще оздравее в 1938 година.

Том Уулф стана.

— И значи какво? Ще оздравея, ще се изправа на крака — там, в моето време, ще бъда здрав и ще натрия носа на гробарите?

— Точно така.

Том Уулф се втренчи в шишенцето, ръката му трескаво потрепера.

— Ами ако унищожа този ваш вирус и не ви се дам?

— Това в никакъв случай не бива да става!

— И все пак... ако...?

— Ще объркате всичко.

— Как така всичко?

— Връзката на нещата, хода на събитията, живота, цялата система на това, което е и което е било и което ние нямаме право да променяме. Не можете да нарушавате това. Едно е сигурно: вие трябва да умрете и аз съм длъжен да се погрижа за това.

Уулф погледна към вратата.

— А ако избягам и се върна без ваша помощ?

— Машината на Времето е под наш контрол. Вие не можете, да излезете от този дом. Ще бъда принуден със сила да ви върна тук и да ви направя инжекцията. Предвидих, че накрая може да се появят усложнения и сега долу чакат готови пет души. Достатъчно е да извикам... сам виждате, че е безсмислено. Да, така, така е по-добре. Точно така.

Уулф отстъпи назад, обърна се, погледна към стареца, после през прозореца, огледа просторната стая.

— Извинявайте. Но така не ми се умира. О, как не ми се умира!

Старецът се приближи до него, стисна му ръката.

— Погледни на това от другата страна: на теб ти се удаде невъзможното — да спечелиш от живота два месеца извън срока, и ти написа още една книга — последната, нова книга! Помисли си по този начин и ще ти стане по-леко.

— Благодаря ви за това — сериозно отвърна Томас Уулф. — Благодаря ви и на двамата. Готов съм. — Той запретна ръкава си. — Забивайте си инжекцията.

Докато Боултън си вършеше работата, Уулф със свободната си ръка взе молив и на първия лист от първата част на ръкописа си старателно изписа два реда, после пак заговори:

— В една моя стара книга има такова място — той сви вежди, припомняйки си: — „... за вечните скиталчества и за Земята... Кой владее Земята? И дали Земята ни е нужна, за да се скитаме по нея? Дали Земята ни е нужна, понеже нивга не намираме покой на нея? Този, който има нужда от Земята, той ще я има: той ще намери мир на нея и в мир ще почива на едно малко място в нея, вовеки заселен в едно тясно ъгълче...“^[2]

Уулф замълча за миг.

— Това е тя, последната ми книга — каза той после и на чист жълт лист, натискайки силно молива, изписа с огромни черни букви: **ТОМАС УУЛФ — ЗА ВЕЧНИТЕ СКИТАЛЧЕСТВА И ЗА ЗЕМЯТА.**

Взе купчина изписани листове и за миг ги притисна до гърдите си.

— Така ми се ще да си ги взема с мен. Сякаш с роден син се разделям!

Остави обратно ръкописа, потупа го, набързо стисна ръка на Фийлд и тръгна към вратата; Боултън го последва. На прага Уулф спря, озарен от предвечерното слънце, огромен и величествен.

— Сбогом! — извика той. — Сбогом!

Вратата се затръшна. Том Уулф изчезна.

Най-послед го намериха — мъкнеше се по коридора на болницата.

— Мистър Уулф!

— Да?

— Ама че ни уплашихте, мистър Уулф, вече мислехме, че сте изчезнали.

— Да изчезна?

— Къде пропаднахте?

— Къде ли? Къде съм пропаднал? — Водеха го из полунощните коридори и той покорно вървеше. — О, само ако ви кажех къде... но все едно, няма да повярвате.

— Ето го и леглото ви, нямаше защо да ставате.

Той се отпусна на бялото смъртно ложе, от което лъхаше слабият чист повеи на предназначения му край, близкия край с мирис на болница; едва се докосна до това ложе и то го погълна, обгърна го в болничен мирис и хладна, колосана белота.

— Марс, Марс — шепнеше исполинът в нощната тишина. — Моята най-хубава, най-хубавата ми, наистина прекрасна книга, тя все пак ще бъде написана, ще бъде публикувана — в друга година, след три века...

— Вие сте прекалено възбуден.

— Мислите ли? — промърмори Томас Уулф. — Значи това е било сън? Кой знае... Хубав сън.

Дишането му спря. Томас Уулф беше мъртъв.

Минават годините, на гроба на Томас Уулф отново и отново се появяват цветя. И нищо чудно, би помислил някой, малко ли народ идва да му се поклони. Но тези цветя се появяват всяка нощ. Сякаш падат от небето. Огромни, с цвета на есенна луна, те проблясват, искрят с прохладните си издължени листца, прилични на бели и сини пламъци. А подухне ли предизгревният ветреца, те се обсипват със сребърна роса, бликват бели искри и се разтапят във въздуха. Изминаха вече много години от деня, когато почина Томас Уулф, а цветята отново и отново се появяват...

---

[1] 4-ти юли — национален празник на САЩ, денят, в който е обявена независимостта на страната. — Б.пр. ↑

[2] Из мотото на романа „За времето и реката“ от Томас Уулф — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.